

navale na njih oko polovine III. vijeka prije Hrista istočnogermanski Bastarni pokorivši sebi krajeve između Karpata, Dnjestra i Buga, gdje su se odigrali prvi nam u historiji zajamčeni bojevi između Slovenâ i Germanâ. Poslije Bastarnâ, koji se preseliše na Balkanski poluotok, zavladaše u još jačoj mjeri zakarpatским Slovenima Goti (u III. vijeku poslije Hrista), a kad njihove obje državne organizacije razvale Huni, dospje jedan dio Slovenâ pod njihovu vlast (oko 375. po Hr.). Tim se događajem svršava tamno doba slovenskoga praživotâ i začinje se historijsko, a s njime i počeci južnoslovenskoga kretanja iz pradomovine na jugozapad. Ali prije nego li obratimo pažnju našu na prodiranje Južnih Slovena na Balkanski poluotok, nužno je, da se upoznamo s tadanjim njihovim unutaršnjim životom.

Kultura starih Južnih Slovena. Stari Južni Sloveni bijahu svi krupni i visoki, a crvenkaste kose. Taj krepki tjelesni ustroj pun zdravlja činio ih je podobnima, da su lako podnosili svaku nepogodu vremena kao i oskudicu hrane (kad je to trebalo da bude) i pomanjkanje valjana odijela. Hranili su se svim poljskim plodovima, ribom i mesom divljači, kao i svih domaćih životinja, a pili su mlijeko, medovinu i pivo svareno od ječma. Inače su živjeli priprosto i jednostavno u drvenim domovima, u kojima je bilo i raznog pokućstva. Oko doma širio se vrt i dvor (dvorište) sa zgradama za stoku, zvanima: hlevina, staja i kotac, pa uljanik s rojevima bučnih pčela.

Običaje i privatni život njihov crtaju naši izvori ponajviše povoljno. Stari Južni Sloveni bijahu tihi i marljivi baveći se ponajradije ratarstvom i stočarstvom, ma da se ne da zatajiti, da su u prilikama znali biti divlji i okrutni. Naročito im hvale gostoljubivost, koja je gdjekad prelazila u rasipnost. Kao osobitu krepost njihovu vrijedi pomenuti čist im bračni život, ponajviše u jednoženstvu, uz pririjetku vjernost žena, kojih je položaj u slovenskom društvu uopće bio mnogo povoljniji, nego li kod drugih naroda. Čini se, da drugi brak nije bio u običaju, pa otale i njihova dobrovoljna smrt po muževljevoj. No kolikogod bješe položaj žene cijenjen u društvu, ipak je ona bila bez prava; nevjesta se naime sticala kupom ili otmicom. Pored ovih svijetlih strana slovenskoga drevnoga života znamo još i za neke tamne. Teška nesloga i svađa točila ih je oduvijek, što za njih znamo, a konačno bješe i veliko zlo prekomjerna odanost piću.

Dok su Južni Sloveni živjeli u zajednici s drugim Slovenima, njihovo se društveno uređenje nije razlikovalo od uređenja ostalih: